

skapur — gudaborin skaldskapur.

Operain greiðir frá söguni hjá fyra ungum listarmonnum — skaldinum Rodolphe, málaranum Marcel, heimsspekinginum Colline og tónleikaranum Schaunard — sum búa í fátækir í París, í heilum byggja harraborgir í huganum, men sjáldan hava ráð til at eta seg mettár. Rodolphe fær hug á grannakonuni, Mimi, sum er seymigenta og jólaaftan kemur og pikkur upp á hurðina hjá honum á litla kvistkamari hansara at biðja hann læna sær eina glóð at kveikja sær kertuljósið við. Marcel hefur eitt ógvusligt ástarævintýr við Musette, sum dæmar væl at pynta seg og tí í heilum rýmri við onkrum ríkiskroppi, men kortini altíð kemur aftur til sín málara, sum hon ikki fær livað fyrirtann. Rodolphe verður varur við, at Mimi hefur tuberklar og hóast hann er góður við hana, sleppur hann henni, tá ein ríkur greivi, sum hefur betri umstøður at upphalda henni, fær áhuga fyri henni. Men nakrar mánaðir seinni rýmri Mimi frá verndara sínum og kemur aftur í kvistkamarið at búa. Her doyir hon, hóast Rodolphe og vinmenn hansara royna alt, teir eru færi fyri at bjarga henni.

### Evníð ikki nóg »fint«

Høvuðsorserkin til at ummælarnir í Torino á sinni høvdu hildið so hánt um operuna mundi helst vera, at hon snúði seg um ungar, fátækir listarmenn og gentur av arbeiðarastættini. Teimum hevði dámað betur, um Puccini hevði skapað tónlistaverk sitt uttan um gitnar kappar úr søguni og sagnaheiminum. Eingin teirra vágaði sær tó til at siga Puccini ongar gávur at hava, men teir vóru illir, tí teir hildu hann misbrúka hesar gávur.

### Ikki eftir fremmandar

Puccini hevði ikki tónlistagávur sínar eftir fremmandar. Hann var fimti maður í einari tónleikarastætt, har starvið sum urguleikari í dómkirkjunum í toscanska býnum Lucca var gingið í arv frá faðiri til son. Giacomo, sum var uppkallaður eftir fyrsta ættarfaðirinum, varð føddur í 1858. Hann byrjaði útbúgving sína sum tónleikari longu sum barn og helt fram við Pacini-lærdómstovnin í Lucca, so hann skuldi gerast færi fyri at taka við starvinum sum urguleikari eftir pápan. Men ongantíð gjørdist hann nakar serliga framúr-

skarandi urguleikari. 18 ára gamal fór hann til gongu teir 21 kilometrar til Pisa fyri at hoyra »Aidu« eftir Verdi, og var hetta fyrsta operaframfærsla, hann upplivdi. Henda hending kom at hava avgerandi týdning fyri framtíð hansara. Sjálvur tók hann seinni soleiðis til: »Bráðliga vórðu hurðarnar til ein nýggjan tónlistaheim latnar upp fyri mær.«

### Puccini fer til Milano

Nú fór Puccini til Milano, hagar tá í tíðini allir ítalskir tónlistamenn leitaðu, og kom inn á kongaliga tónlistaskúlan har. Fyrsta opera hansara »Le Villi«, sum kom í 1884, vakti áhuga hjá Giulio Ricordi, sum tá á døgum hevði eitt stórt orð at siga í ítalskum tónlistalívi og var leiðari av forlagnum, sum gav út verkini hjá Verdi, Donizetti og øðrum kendum operakomponistum. Hann gjørdist ein dyggur leiðbeinari hjá hesum unga, trilvandi tónaskaldi. Vinarlagið við í 28 ár og hann var sum ein pápi fyri Puccini og bæði eggjaði honum til men heldur ikki spardi at koma við atfinningum, tá tað kravdist.

### »Bohème« verður til

Fyri at fáa bestu librettoina til »Bohème« fekk Ricordi tveir gávaðar rithøvundar at evna bókina hjá Murger til: Luigi Illica, sum hevði skrivað einar 80 librettoir, og Giuseppe Giacosa, sum var kendur yrkjari og sjónleikaskald. Illica tók sjálva leikgongdina upp á seg, meðan Giacosa hevði tann kensluborna skaldskapin í hondum. Sjálvur tók Ricordi iðin lut í hesum arbeiði, skoytti ørindi uppi, har tað kravdist ella visti á veikleikar í dramatisku uppbyggingini. Men fremst av øllum var hann maðurin, sum við fastleika sínum var færi fyri at hava tamarhald á hinum.

Mangan vóru báðir rithøvundarnir um at gerast óðir í høvduinum av Puccini, sum í heilum vildi hava teir at broyta tekstin og treiskur vildi hava teir at fylgja teim strongu og óvikandi lógum fyri øllum leiki. Eina ferð gjørdist Giacosa í øðini og hótti við at gevast. Tá settist Ricordi við klaverið og spældi tónleikin úr fyrsta parti. Eyðmjúkur fór tá Giacosa yvir aftur og setti seg við skriviborðið hjá sær. »Nú skilji eg, hví Puccini leikar so í og ansar sum ein gammur eftir ørindisreglum og herðingum«, helt hann fyri.

### Tók 3 ár

#### at gera operuna lidna

Puccini brúkti eitt knapt ár

til at skriva tónleikin — men tað tók 3 ár at gera operuna lidna. Librettoin mátti skrivast umaftur heilar 3 ferðir ølls sum hon var. Teir fyra menninir stríddu og tingaðu seg fram orð fyri orð og setning fyri setning, men tá liðugt var, vóru eisini allar ósemjur gloymdar, so glaðir vóru teir um at hava lagt eitt gott úrslit úr hondum. Hóast »Bohème« er ein av teimum fáa operum, sum væl hevði borið til at ført fram sum sjónleik, høvdu persónarnir kortini riggað illa við ongum tónleiki. Puccini hefur við gandagávum sínum givið eina fullfíggaða mynd av hvørjum einasta persóni í operuni, hefur enn tá vandin valt ymisk tónatöl fyri at lýsa høvuðsleikararnar uppaftur betur: strúkarar til Rodolphe og Mimi og træblásarar til Musette. Eisini soverðir smálutir sum teir blaktrandi logarnir í ovnum á kvistkamarinum ella sólargeislin, sum bráðliga fellur á andlitið á tí doyggjandi Mimi, fáa eisini sitt eigna tónlistarliga yvirbragð.

Á midnátt hin 10. des. 1895 setti Puccini »finis« undir partiturin í litlu bygdini Torre del Lago við Massaciuccoli-vatnið, har honum so væl dámdi at veiða fugl á vatninum. Her dvaldist hann mangan og hvíldi seg frá arbeiðinum. Ein bróðurdóttir sigur seg einaferð minnst, at hann bráðliga úti á miðjum vatninum rópti á mannin, sum sat við árnar, um at rógva til lands sum skjótast. Í somu løtu báturin legið at, sprakk Puccini á land og fór rennandi niðan til hús, har hann í stundini settist við klaverið og fór at spæla eitt lag. Hetta var tað lagið, sum seinni gjørdist valsarian hjá Musette í »Bohème«.

### Arbeiddi mest um náttina

Puccini skrivaði meginpartin av tónleiki sínum um næturnar, byrjaði vanliga um 9-leitið um kveldið, helt so mangan á til út móti morgni. Við hattinum á høvduinum, brillunum frammi á nös og blýantinum í munnum setti hann seg við klaverið. So sat hann og arbeiddi og legði ikki petti í, um nógvir gangur var uttan um hann, tí mangan vóru nógvir av vinmonnum hansara inni hjá honum langt út á næturnar, bæði rithøvundar og listamálarar. Ikki uttan teir bráðliga tagdu, kundi hann hyggja uppúr og spyrja, um teir allir vóru sovnaðir!

### Ariurnar í »Bohème«

Sangarar hava altíð verið hugtiknir av ariurnum í »Bohème«. Hvør einasti stór-

ur sopranur hesi seinastu 80 árin hefur sungið Mimi — her kunnu bert nevast nøvn sum Nellie Melba, Lina Cavalieri, Licia Albanese og Maria Callas fyri at nevna nakrar. Tenorar sum Enrico Caruso, Beniamino Gigli, Jussi Björling og Jan Peerce hava altíð verið mettir sum miklir framberarar av Rodolphe.

Roknað verður við, at Puccini hefur vunnið meira pening enn nakar annar operakomponistur, og í minsta lagi ein triðingur av stóru ogn hansara kom frá inntøkunum av »Bohème«.

Men fyri Giacomo Puccini sjálfan kom operan »Bohème« at fáa stóran persónligan týdning. Hann segði einum vinmanni, at tá hann hevði skrivað tann partin, har Mimi doyir, lidnan, gjørdist hann ógvuliga rødur: »Eg stóð þú einsamallur inni í arbeiðsrúmi mínum mitt um náttina og græt. Tað kendist sum hevði eg sæð egna barn mitt doyggja.« Vit eitt annað høvi viðgekk hann: »Eg legði alla mína sál og allar mínar heitastu kenslur í »Bohème«, og eg fái als

ikki sagt frá, hvussu góður eg eri við persónarnar í henni.«

### Puccini og Toscanini

Tann tónleiksstjórnin, sum fyrstur av øllum alment segði frá, at hann trúði upp á, at góður dagur var í »Bohème« — Arturo Toscanini — kom sum árin liðu at stjórna nógvum Puccini-operum Seinasta veturin, Puccini livdi, var hann hjástaddur undir einari venjing, gamli vinur hansara stjórnaði á La Scala. »Ongantíð áður var tónleikur mín spældur við so vorðnari kenslu og so skyggjandi reint«, segði hann seinni. »Í huganum rann alt lív mitt fram fyri meg, bæði gleðir, sorgir, vónbrot og sigrar. Tá Toscanini aftaná kom yvir til mín, helt eg hond hansara so leingi og trýsti so fastliga á, at hann má hava kent, hvussu takksamur eg var honum.«

Giacomo Puccini doyði hin 29. nov. 1924, 66 ára gamal, men enn távar og brosar heimurin hugtikin av »Bohème«, hesari ævigu ungu operu.

## Til minni!

Marcus á Fløttunum til minni, honum vit bera alt gott bæði úti og inni, og vit í hjartanum hans minni goyma, nú hann í himnaborg er heima.

Hans Andrias í Útistovu

## Komin er hin dýri dagur

Komin er hin dýri dagur hvat er maður — kappi frægur. Fjørð og himmal, snarljós skyggja alt við liv um náð man tyggja.

Hjálp mær, Harri, arma stov, nú eg handan deyða grøv svara skal for liv á foldum, rísa upp eg skal úr moldum.

Sanna dómin — frælsur kongur — munnu vit ei søkka longur — Harrin sjálvir skilir sundur deyðadømdur — krossins undur.

J. M.

## sosialurinn

- blað við meiningum